

Digital Libraries and Education - pedagogiikkaa kirjastolaisille

Terveiset Tilburgin kesäkoulusta

Osallistumme elokuun alussa Ticer BV:n Tilburgin yliopistossa Hollannissa järjestämään seitsemänten kirjastoammattilaisten kansainväliseen koulutusseminaariin [International Summer School on Digital Library](#).

Kirjaston roolia oppimisen sekä tieto- ja viestintätekniikan muuttuvassa toimintaympäristössä käsittelevä kesäkurssi oli ohjelmassa jo toista kertaa, mutta noin puolet sisällöstä oli uudistettu. Kattavan kuvauksen viime vuoden kurssista on kirjoittanut **Eeva Väyrynen** Tampereen yliopiston kirjastosta (Signum, vol.34, nro 6, 2001). Kurssin johtajina toimivat **Hans Roes** [Tilburgin yliopiston kirjastosta](#) ja **Graham Bulpitt** [Sheffield Hallam yliopiston oppimiskeskuksesta](#). Seminaarin ohjelma oli rakennettu luentojen, workshop-työskentelyn ja kirjastovierailujen pohjalle.

Kurssin luennoitsijat tulivat Englannista ja Hollannista ja USA:sta. Kurssilaisten joukossa vahvin edustus isäntämaan lisäksi oli Pohjoismailla ja Belgiassa, mutta osallistujia saapui myös Hongkongista, Saudi-Arabiasta, Malesiasta sekä Trinidad & Tobagosta.

Informaatioalan ammattilaisten muuttuva rooli edellyttää tiedon hallintaan ja välittämiseen liittyvien taitojen ohella entistä enemmän myös kouluttajan valmiuksia sekä oppimisprosessien ymmärtämistä. Tohtori **Shân Wareing** ([Royal Holloway University of London](#)) johdatteli kesäkurssilaisia yleisiin pedagogisiin teemoihin verkko-opetuksen näkökulmasta sekä esimerkillisen osallistavan luentonsa että didaktisen pienryhmätyöskentelyn avulla.

Hyvä oppiminen

Tutkimusten mukaan oppimiseen myönteisesti vaikuttavia tekijöitä ovat

- selkeys (asiantuntemus, keskittyminen olennaiseen, opiskelijanäkökulman ymmärtäminen, asioiden yksinkertainen esilletuominen, looginen rakenne, hyvä kielenkäyttö, lyhyehköt lauseet)
- innostuneisuus (oppimiseen ja käsillä olevaan asiaan kohdistuva, ei oman asiantuntemuksen korostamista oppijoiden kustannuksella, hyvien opiskelukäytäntöjen opettaminen)
- erilaisten lähestymistavat (tekstien lisäksi kuvia, videoita, ääntä)
- hyvä kysymyksenasettelu (visailuja innostamaan pohdintoihin ja itsearviointiin, online-keskustelut opettajan ja muiden oppijoiden kanssa,
- järkevä ajankäyttö
- oppijalle mahdollisuus ajatteluun (pohtiminen, keksiminen, ongelmien ratkaiseminen ja johtopäätökset)
- rakenteelliset kommentit (määräajoin yhteenveto käsitellystä ja tulevasta aineistosta)
- ainoa oppimista estävä piirre opettajassa on kriittisyys.

Oppimistyylit

Ihmisillä ilmenee usein eroja siinä, millaisten ärsykkeiden vaikutuksesta he oppivat parhaiten. Oppiminen voi perustua kuulemiseen, näkemiseen, lukemiseen ja tekstintuottamiseen tai liikkumiseen. Ilmiöstä käytetään englanninkielistä lyhennettä **VARK** (visual, aural, read/writ, kinaesthetic). Oma oppimistyyliään voi testata osoitteessa <http://www.vark-learn.com/>.

Oppimistyylit voi huomioida verkkokurssin suunnittelussa seuraavasti

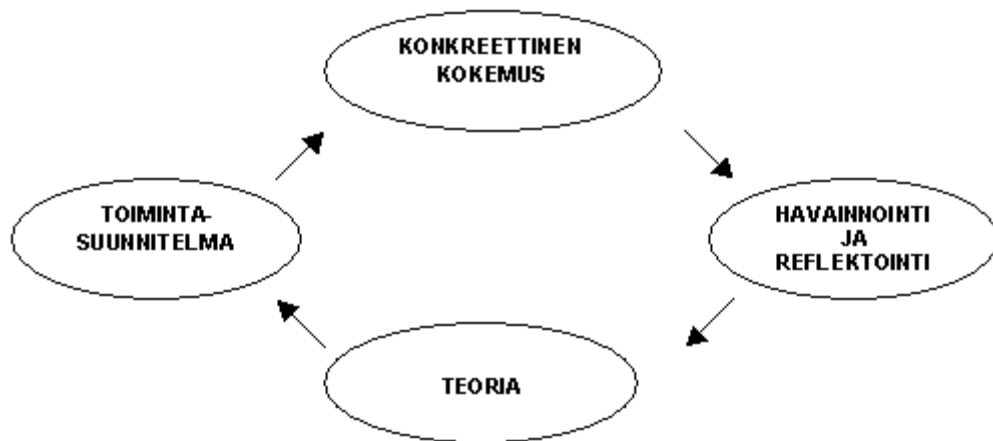
- teksti ja kuvat vuorottelevat
- kuvatekstejä
- aktivoivaa toimintaa näytöllä
- ääniä, liikettä, videoita

Pinta- vai syväoppimista?

- Pintaoppiminen tarkoittaa asian muistamista ilman pyrkimystä ymmärtää, analysoida sitä perusteellisemmin tai kyseenalaistaa.
- Syväoppiminen on prosessi, jolloin oppija ymmärtää opittavan asian. Hän pystyy tällöin myös soveltamaan oppimaansa uusissa tilanteissa ja uusien ongelmien ratkaisemisessa.

Kokemuksellinen oppiminen

Kasvatustieteellinen tutkimus osoittaa, että pelkästään puhumalla tieto ei merkittävässä määrin siirry opettajalta oppijalle. Kuuluisa [Kolbin malli](#) kuvaa oppimisprosessia jatkuvasti kehää kiertävänä, vaihteittain syvenevänä tapahtumana seuraavasti:

Tehokkaaseen oppimiseen vaaditaan kaikki neljä vaihetta. Kokemusta seuraa havainnointi ja pohtiminen. Nämä johtavat käsitteiden muodostamiseen, yleistämiseen ja oletuksiin. Käsitteiden ja hypoteesien oikeellisuus varmistetaan kokeilemalla niitä, jolloin päädytään taas aloituskohtaan. Myös laadukkaassa verkko-opetuksessa on syytä huomioida nämä neljä vaihetta sisällyttämällä kurssiin aktivoivia tehtäviä. Pelkkä tiedon esittäminen hyödyttää oppimisprosessin käsitteellistämisvaiheeseen.

Oppimistulokset

Jo kurssia suunniteltaessa tärkeätä on nähdä haluttu oppimistulos, minkä opiskelijan toivotaan saavuttavan kurssin suoritettuaan. Laajalti ajateltuna kurssin oppimistulos on lupaus siitä, minkä tiedon, ymmärryksen ja kyvyn kurssin hyväksytysti suorittanut opiskelija saavuttaa.

Perinteisessä opetuksessa oppimisen onnistumista edesauttavat sekä opettajille että opiskelijoille tutut opetusmenetelmät ja henkilökohtainen vuorovaikutus ja kontaktit opettajiin ja muuhun henkilökuntaan sekä käytettävissä olevat perinteiset tietolähteet ja välineet. Verkko-opiskelussa nämä turvarakenteet puuttuvat, oppijat ovat eristetympiä ja motivoituminen on hankalampaa. Opiskelua vaikeuttavat seikat (tekniset, hallinnolliset, opiskeluun liittyvät tai henkilökohtaiset) jäävät helposti huomiotta. Tämän vuoksi mahdollisimman onnistuneen oppimisprosessin periaatteiden huomioiminen on paljon tärkeämpää verkko-opetuksessa kuin perinteisessä opetuksessa.

Verkko-opetusaineiston laatimisen vaativuutta kuvaa se, että tunnin opetusaineiston valmistaminen edellyttää 64 - 72 tunnin työpanosta. Työhön tarvitaan aihespesialistin lisäksi pedagogiikan ja verkkoviestinnän taitajan asiantuntemusta.

Informaatiolukutaito

Tiedon hakeminen virtuaalisesta tietoavaruudesta edellyttää uudenlaista lukutaitoa, joka sisältää paitsi teknisiä valmiuksia myös esim. uudenlaista tiedon hahmottamista. [Informaatiolukutaidon](#) opetus rakentuu samalle perustalle, mitä kirjastot tiedonhaun opetuksessaan ovat vanhastaan tehneet,

mutta idea menee pidemmälle ja linkittyy aktiiviseen ja ongelmakeskeiseen oppimiseen. Se tukee oppimaan oppimista ja antaa siten valmiuksia elinikäiseen opiskeluun. Aiheeseen meitä johdatteli Suomessakin vieraillut **Patricia Davitt Maugham** ([University of California, Berkeley](#)).

TILT - ilmainen tiedonhankinnan verkko-opetusohjelma

[Texas Information Literacy Tutorial](#) (TILT), on interaktiivinen tiedonhankinnan verkko-opetusohjelma, joka on kehitetty Texasin yliopistossa. Ohjelmasta on kevästä 2000 alkaen ollut saatavissa ilmaisversio "yourTILT", jonka käytön ehtona on vain, että siitä kehitetty, omaan käyttöön muokattu versio myös annetaan vapaaseen jakeluun.

TILT koostuu johdanto-osasta ja kolmesta moduulista, jotka ovat

- informaatiolähteiden valinta
- tiedonhaut
- tietolähteiden arviointi ja niihin viittaaminen.

Kunkin moduulin suorittaminen kestää puolisen tuntia. Moduuliin kuuluu johdannon lisäksi luettelo opittavista taidoista, vuorovaikutteinen osio, räätälöityjä esimerkkejä sekä itsearviointitesti. Kurssillamme TILTiä esittelivät **Rebecca Scholte** ja **Hans Rois** Tilburgin yliopistosta, sekä eräs ohjelman suunnittelijoista **Elisabeth Dupuis** (University of California, Berkeley) videolinkin välityksellä. Lisäksi saimme tutustua muutamaaan TILTiin pohjautuvaan amerikkalaiseen sovellukseen sekä Hollannissa kehitteillä olevaan versioon.

Tulevaisuuden näkymänä on, että opiskelija ottaa entistä enemmän vastuuta oppimisensa tavoitteista ja keinoista, joilla niihin pyrkii.

Kontaktiopetuksen merkitystä muuttuvassa oppimisympäristössä ei silti ole syytä unohtaa. Yhä edelleen opiskelijat toivovat saavansa oppimisessaan tukea pätevilta ammattilaisilta, jotka ovat oman alansa asiantuntemuksen lisäksi innostavia ja eloisia opettajia.

Kaija Sipilä
kirjastonhoitaja
Kumpulan tiedekirjasto
kaija.sipila@helsinki.fi

Rita Käkelä
kirjastonhoitaja
Helecon tietokeskus
rita.kakela@helsinki.fi